

Byla C-320/23

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2023 m. gegužės 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Handelsgericht Wien (Austrija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. gegužės 23 d.

Apeliantė ir atsakovė:

DocLX Travel Events GmbH

Atsakovas ir ieškovas:

Bundesarbeiterkammer

<...>

Handelsgericht Wien (Vienos komercinių bylų teismas, Austrija) <...> apeliacine tvarka nagrinėdamas bylą pagal atsakovės pirmojoje instancijoje apeliacinį skundą dėl 2023 m. sausio 4 d. *Bezirksgericht für Handelssachen Wien* (Vienos komercinių bylų apygardos teismas, Austrija) sprendimo byloje pagal ieškovo – ***Bundesarbeiterkammer*** (Federaliniai darbo rūmai), 1040 Viena <...>, ieškinį atsakovei ***DocLX Travel Events GmbH***, 1010 Viena <...>, dėl 407,80 EUR priteisimo, nutaria:

N u t a r t i s

I. Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 267 straipsnį Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikti šiuos klausimus dėl 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2015/2302 dėl kelionės paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių, kuria iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2006/2004 ir Direktyva 2011/83/ES bei panaikinama Tarybos direktyva 90/314/EEB, (toliau – **direktyva**) 12 straipsnio („Kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas ir teisė atsisakyti sutarties iki paketo pradžios“):

1. Ar sutarties nutraukimo mokesčio pagrįstumas, taigi ir jo dydis, turi būti tikrinamas atsižvelgiant į kelionės organizatoriaus pasiūlymo pateikimo laiką, kelionės paslaugų paketo sutarties sudarymo laiką, keliautojo pranešimą dėl kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimo, planuojamą kelionės pabaigą ar kitą momentą?
2. Ar sutarties nutraukimo mokesčio pagrįstumas, taigi ir jo dydis, turi būti tikrinamas atsižvelgiant į tikslus ekonominius skaičiavimus ar pagal kitus kriterijus, pvz., pagal fiksuoto dydžio šamata, pagrįstą tam tikra kelionės kainos procentine dalimi?
3. Ar ši nuostata turi būti aiškinama taip, kad nepagrįstai didelio sutarties nutraukimo mokesčio, dėl kurio susitarta kelionės paslaugų paketo sutartyje, atveju kelionių organizatorius išsaugo teisę reikalauti sumokėti pagrįstą (kaip tai suprantama pagal atsakymus į pirmąjį ir antrąjį klausimus) sutarties nutraukimo mokestį, ar jis turi būti apskaičiuojamas atsižvelgiant į kelionių organizatoriaus patirtą faktinę žalą, ar kelionių organizatorius apskritai netenka šios reikalavimo teisės?
4. Ar vertinant sutarties nutraukimo mokesčio pagrįstumą, visų pirma, jei yra sutarta fiksuoto dydžio suma, galima remtis nacionaline teise, jei pagal šią teisę leidžiama nustatyti sumą teismo nuožiūra, atsižvelgiant į numatomas neproporcingas procesines išlaidas?

II. <...> [Bylos nagrinėjimo sustabdymas]

M o t y v a i

I. Faktinės aplinkybės

2020 m. lapkričio mėn. vartotoja iš atsakovės užsisakė kelionę „X-Jam Matura Trip“ į Kroatiją, Laternos pusiasalį, laikotarpiui nuo 2022 m. birželio 25 d. iki liepos 1 d. Sutartų užsakymo sąlygų 7 punkte nurodyta:

„Keliautojo teisė nutraukti sutartį iki paketo pradžios

Pagal *Pauschalreisegesetz* [(*Kelionės paslaugų paketų įstatymas*, toliau – PRG) 10 straipsnio 1 dalį keliautojas turi teisę nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį bet kuriuo metu iki kelionės paketo pradžios, sumokėdamas fiksuoto dydžio kompensaciją.

Kartu su fiksuoto dydžio administravimo suma (3 pastraipa) susitariama ir dėl šių pagrįstų fiksuoto dydžio kompensacijos sumų, kurios apskaičiuojamos atsižvelgiant į laiko tarpą nuo kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimo iki sutarto kelionės paslaugų paketo pradžios:

<...> iki 30 dienos iki kelionės pradžios – 40 %.

<...>

sutartos kelionės paslaugų paketo kainos.“

2021 m. rugsėjo mėn. vartotoja pranešė, kad nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį ir 2021 m. rugsėjo 13 d. atsakovės išrašytoje sąskaitoje už sutarties nutraukimą jai buvo apskaičiuota 464,80 EUR suma, įskaitant 378,80 EUR sutarties nutraukimo išlaidas ir 29 EUR administravimo mokestį.

Vartotoja sumokėjo šią sumą su išlyga ir perleido savo reikalavimus dėl išieškojimo ieškovui.

II. Šalių argumentai

Ieškovas prašė grąžinti sutarties nutraukimo išlaidas ir administravimo mokestį, t. y. 407,80 EUR, ir sumokėti palūkanas. Jo teigimu, atsižvelgiant į PRG 10 straipsnį ir *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (Bendrasis civilinis kodeksas, toliau – ABGB) 879 straipsnio 3 dalį ir *Konsumentenschutzgesetz* (Vartotojų apsaugos įstatymas, toliau – *KSchG*) 6c straipsnį, sutartos sutarties nutraukimo išlaidos ir administravimo mokestis yra neteisėti ir labai nepalankūs vartotojui, visų pirma dėl to, kad „X-Jam Matura Trip“ kelionė 2022 metais buvo visiškai išparduota. Atsakovė apskritai nepatyrė jokios žalos. Administravimo mokestis buvo nepagrįstai didelis ir akivaizdžiai nepalankus.

Atsakovė visapusiškai užginčijo ieškinį.

III. Procesas pagrindinėje byloje

2023 m. sausio 4 d. sprendimu *Bezirksgericht für Handelssachen Wien* (Vienos apygardos komercinių bylų teismas) ieškinį patenkino visiškai. Teismas nurodė, kad susitarimas dėl sutarties nutraukimo yra nepriimtinas. Neatsižvelgta į tai, ar kelionė buvo nutraukta likus vieniems metams, ar tik šiek tiek daugiau nei mėnesiui iki kelionės pradžios. Neatsižvelgta taip pat į tai, kad atsakovė faktiškai perpardavė keliones pagal laukiančiųjų kelionės sąrašą; ji tai galėjo padaryti, nes tikimybė, kad kelionė bus atšaukta, yra didesnė nei iki kelionės pradžios yra daugiau, o ne mažiau nei metai. Iš tiesų pagal šią sąlygą atsakovė taikė sutarties nutraukimo mokestį, nors ir nepatyrė jokių nuostolių, nes kelionės paslaugas perpardavė. Sudarytame susitarime nebuvo numatyta, kad sutarties nutraukimo kompensacija atitinka kelionės paketo kainą, iš jos atėmus dėl išlaidų sumažėjimo sutaupytą sumą ir pajamas iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Todėl ši nuostata laikytina labai nepalankia, kaip tai suprantama pagal ABGB 879 straipsnio 3 dalį, ir prieštarauja PRG 10 straipsniui. Pirmosios instancijos teismas taip pat konstatavo, kad nesąžiningų sąlygų, dėl kurių nesusitarta, dalinis patvirtinimas atskiroje byloje dėl vartojimo sandorio

nebegalimas, todėl nekeliamas klausimas, ar teismine tvarka galima sumažinti sutartą sutarties nutraukimo mokesį.

Kadangi atsakovė – kelionių organizatorė – nepatyrė jokios žalos, ji negalėjo savo reikalavimo grįsti PRG 10 straipsnio 1 dalies ketvirtu sakiniu.

Šį sprendimą atsakovė apskundė *Handelsgericht Wien* (Vienos komercinių bylų teismas).

IV. Apeliacinis skundas

<...> [Procesas]

Kaip priimtinus apeliacinio skundo pagrindus apeliantė nurodo proceso trūkumus, neteisingai nustatytas faktines aplinkybes dėl neteisingo įrodymų vertinimo ir neteisingo teisinio vertinimo. Be kita ko, ji teigia, kad tikrinant sutarties nutraukimo mokesčio pagrįstumą reikia atsižvelgti į sutarties sudarymo laiką.

Atsiliepime į apeliacinį skundą ieškovas pirmojoje instancijoje gina pirmosios instancijos teismo teisinę nuomonę, taip pat pagrįstai teigia, kad pirmosios instancijos teismas nustatė neteisingas faktines aplinkybes dėl neteisingo įrodymų vertinimo.

V. Dėl prejudicinių klausimų

Bendroji informacija

Šiuo atveju vartotoja nutraukė kelionės paslaugų paketo sutartį ne dėl vienos iš direktyvos 12 straipsnio 2 dalyje nurodytų priežasčių.

Direktyvos 12 straipsnio 1 dalis nurodyta:

*„Kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas
ir teisė atsisakyti sutarties iki paketo pradžios*

Valstybės narės užtikrina, kad keliautojas galėtų bet kuriuo metu nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki paketo pradžios. Kai keliautojas nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį pagal šią dalį, gali būti reikalaujama, kad jis organizatoriui sumokėtų tinkamą ir pagrįstą sutarties nutraukimo mokesį. Kelionės paslaugų paketo sutartyje gali būti nustatyti pagrįsti standartiniai sutarties nutraukimo mokesčiai, kurių dydis priklauso nuo to, kiek laiko likus iki paketo pradžios nutraukiama sutartis, ir nuo numatomo išlaidų sumažėjimo bei pajamų, kurias numatoma gauti iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Jeigu standartiniai sutarties nutraukimo mokesčiai nenumatyti, sutarties nutraukimo mokesčio dydis turi atitikti paketo kainą iš jos atėmus dėl išlaidų sumažėjimo sutaupyta sumą ir pajamas iš alternatyvaus kelionės paslaugų

panaudojimo. Keliautojo prašymu organizatorius pateikia sutarties nutraukimo mokesčių sumos pagrindimą.“

Perkeliant šią direktyvą į nacionalinę teisę Austrijoje buvo priimtas Federalinis įstatymas dėl kelionių paslaugų paketų ir susijusių kelionės paslaugų rinkinių (PRG), kurio 10 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kelionės paslaugų paketo sutarties nutraukimas iki kelionės paslaugų paketo pradžios

Keliautojas gali bet kuriuo metu nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį iki kelionės paslaugų paketo pradžios nenurodydamas priežasčių. Kai keliautojas nutraukia kelionės paslaugų paketo sutartį pagal šią dalį, gali būti reikalaujama, kad jis kelionių organizatoriui sumokėtų tinkamą ir pagrįstą sutarties nutraukimo mokestį. Kelionės paslaugų paketo sutartyje gali būti nustatyti pagrįsti sutarties nutraukimo mokesčiai, kurių dydis priklauso nuo to, kiek laiko likus iki paketo pradžios nutraukiama sutartis, ir nuo numatomo išlaidų sumažėjimo ir pajamų, kurias numatoma gauti iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Jeigu sutarties nutraukimo mokesčiai nenumatyti, sutarties nutraukimo mokesčio dydis turi atitikti paketo kainą iš jos atėmus dėl išlaidų sumažėjimo sutaupyta sumą ir pajamas iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo. Keliautojo prašymu kelionių organizatorius pateikia sutarties nutraukimo mokesčių sumos pagrindimą.“

Šiai bylai taikomas *Gesetz über das gerichtliche Verfahren in bürgerlichen Rechtsstreitigkeiten (Zivilprozessordnung)* (Įstatymas dėl teismo proceso civiliniuose teisiniuose ginčuose (Civilinio proceso kodeksas), toliau – ZPO). ZPO 273 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Jeigu yra aišku, kad vienas asmuo turi teisę į žalos atlyginimą, interesą ar kitokį reikalavimą, tačiau ginčytino atlygintinos žalos dydžio, intereso ar reikalavimo įrodymų neįmanoma pateikti arba šiuos įrodymus galima pateikti tik neproporcingai sunkiai, teismas paprašytas arba savo iniciatyva gali nustatyti šį dydį savo nuožiūra, net neatsižvelgęs į asmens siūlomus įrodymus. Prieš nustatant žalos dydį viena iš šalių, davusi priesaiką, gali būti apklausta dėl žalos dyžiui nustatyti reikšmingų aplinkybių.“

Pagal direktyvos 31 konstatuojamąją dalį keliautojai taip pat turėtų galėti bet kuriuo metu iki paketo pradžios nutraukti kelionės paslaugų paketo sutartį sumokėję tinkamą ir pagrįstą sutarties nutraukimo mokestį, nustatytą atsižvelgiant į numatomą išlaidų sumažėjimą bei pajamas, kurias numatoma gauti iš alternatyvaus kelionės paslaugų panaudojimo.

Remiantis SESV, visų pirma 114 straipsniu, buvo priimta vienoda, visiškai suderinta galutinė nuostata dėl kelionių paketų teisės (direktyvos 1 ir 4 straipsniai).

Atsakymas į apeliacinio teismo teikiamus klausimus turi esminę reikšmę nagrinėjamos bylos baigčiai. Apeliacinės instancijos teismui nėra žinoma jokios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencijos, susijusios su direktyvos 12 straipsnio 1 dalies aiškinimu nurodytais aspektais. Byla C-287/21 (*Landesgericht Salzburg* (Zalcburgo apygardos teismas) prašymas priimti prejudicinį sprendimą) buvo nutraukta.

Dėl pirmojo klausimo

Šiuo atveju tarp pasiūlymo sudaryti kelionės paslaugų paketo sutartį (2020 m. vasara), užsakymo (2020 m. lapkritis), pranešimo apie sutarties nutraukimą (2021 m. rugsėjis) ir kelionės termino (2022 m. vasara) yra ilgi laikotarpiai. Direktyvoje nepaaiškinta, į kurį iš šių laiko momentų reikia atsižvelgti.

Dėl antrojo klausimo

Iš esmės pagal kelionių teisę sutarties nutraukimo mokesčio („nutraukimo išlaidos“) dydis nustatomas kaip fiksuota suma, kurios procentinė dalis nuo kelionės kainos apskaičiuojama pagal tai, kada keliautojas pranešė apie sutarties nutraukimą. Verslo sandoriuose nenaudojami tikslūs ekonominiai skaičiavimai.

Šiuo klausimu dar nėra priimta jokių nacionalinio aukščiausiojo teismo sprendimų. Tikėtina, kad nustatydamas sutarties nutraukimo mokesčio dydį *Deutsche Bundesgerichtshof* (Federalinis Aukščiausiasis Teismas, Vokietija) remsis ekonominiu skaičiavimu pagal paskutinių trejų finansinių metų duomenis <...>. Teismas neigia keliautojo teisę gauti informaciją ir mano, kad įrodinėjimo pareiga tenka kelionių organizatoriui <...>.

Dėl trečiojo klausimo

2022 m. gruodžio 8 d. Sprendime byloje C-625/21 Teisingumo Teismas nusprendė, kad 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinamos taip, kad tais atvejais, kai pirkimo–pardavimo sutarties sąlyga dėl žalos atlyginimo buvo pripažinta nesąžininga, taigi ir niekine, tačiau be jos minėta sutartis vis dėlto gali likti galioti, pagal tas nuostatas draudžiama šią sąlygą nustačiusiam komerciniais pagrindais veikiančiam pardavėjui pareiškiant ieškinį dėl žalos atlyginimo, grindžiamą tik dispozityvia nacionalinės prievolių teisės nuostata, reikalauti atlyginti žalą, kaip numatyta toje nuostatoje, kuri būtų taikoma nesant minėtos sąlygos.

Ar šis sprendimas taip pat svarbus aiškinant Direktyvos [2015/2302] 12 straipsnio 1 dalį, visų pirma jos paskutinio sakinio galiojimą ankstesnių sakinių atžvilgiu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis apeliacinės instancijos teismas pats negali tvirtai atsakyti, visų pirma dėl to, kad nuo pasiūlymo sudaryti kelionės paslaugų paketo sutartį (2020 m. vasara), užsakymo (2020 m. lapkritis) ir pranešimo apie sutarties nutraukimą (2021 m. rugsėjis) praėjo ilgas laiko tarpas.

Dėl ketvirtojo klausimo

Teisės aktai turi būti aiškinami veiksmingai, o direktyva siekiama užtikrinti aukšto lygio vartotojų apsaugą (51 konstatuojamoji dalis). Pasak prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiančio apeliacinės instancijos teismo, tai taip pat apima veiksmingas teisės vykdymo priemonių taikymą, kurio vidutinės išlaidos turi būti pagrįstai proporcingos ginčo sumai. Šia prasme taip pat žr. 2007 m. liepos 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 861/20[0]7, nustatančio Europos ieškinių dėl nedidelių sumų nagrinėjimo procedūrą, preambulę (visų pirma 7 konstatuojamąją dalį).

Ieškiniuose, susijusiuose su reikalavimais atlyginti žalą ar kitais reikalavimais, ieškovas gali patirti didelių sunkumų siekdamas įrodyti ieškinio sumą. Pagal minėtą ZPO 273 straipsnio nacionalinę procesinę nuostatą ieškovas šiuo atžvilgiu yra privilegijuotas, jeigu jis įrodė ieškinio pagrįstumą pagal griežtas įrodinėjimo proceso taisykles. Procesinės išlaidos, skirtos sumos dydžiui nustatyti, turi neviršyti protingų ribų, o ieškovo reikalavimo, kuris pats savaime yra pagrįstas, vykdymas neturi būti nepagrįstai vilkinamas. Todėl, jeigu įrodymų dėl ieškinio sumos apskritai negalima pateikti arba tai galima padaryti tik patiriant didelių, neproporcingų sunkumų, ši nuostata leidžia teismui savo iniciatyva arba gavus prašymą savo nuožiūra nustatyti ieškinio sumą. Taigi šiuo atveju teismas atleidžiamas nuo pareigos įrodyti ieškinio sumą lemiančias faktines aplinkybes, todėl taip pat gali atmesti šalių prašymus pateikti su tuo susijusius įrodymus. Ši nuostata neatleidžia ieškovo nuo įrodinėjimo pareigos ir nuo pareigos ieškinyje nurodyti reikalavimo sumą skaičiais <...>.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikiantis apeliacinės instancijos teismas norėtų taikyti šią nacionalinę procesinę nuostatą dar ir todėl, kad ir keliautoja, ir kelionių organizatorius bus suinteresuoti veiksmingu, ekonomišku ir greitu ginčo sprendimu. Vis dėlto direktyva gali būti suprantama ir kitaip.

6. Dėl prievolės pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, sustabdant bylos nagrinėjimą

<...> [Bylos nagrinėjimo sustabdymas]

Handelsgericht Wien

<...> Viena, <...>

2023 m. gegužės 23 d.

<...>